



Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

§. I. Quia omne judicium prudens debet esse certum & verum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

DISPUTATIO XXVIII.

Argumenta Fogarini.

S E C T I O I.

Quod solum iudicium certum excuset à peccato.

S. I.

Quia omne iudicium prudens debet esse certum, & verum.

S U M M A R I U M.

Arguit ex Aristot. quia nullum iudicium probabile est certum, n. 1.

Quin nec probabilis est prudens, n. 2.

Confundit certitudinem veritatis ethicæ cum certitudine veritatis logicæ, n. 3.

Sibi contradicit, ibid. & n. 4.

Omnis certio probabilis est certio ethicæ vera, n. 5.

Et certa de honestate formali objecti, ut est in mente, non de materiali, ut est in re, n. 6.

Quid stricta certitudo moralis, n. 7.

Nemo habet talem certitudinem de omni sua opinione, ut quis habet de suo Baptismo &c. ibid.

Si distinguatur certitudo à Probabilitate, ut debet, magnum inter Probabilitatem, & Tutioritatem discrimen: si non distinguatur, summa inter illos confusio, n. 8. 9.

Omnis certio probabilis est subjective, & objective prudens, n. 10.

Fogar. confundit probabilissimam cum moraliter certâ, n. 11.

Prudens formido peccati excluditur saltem à principijs reflexis, n. 12.

Incoherencia Fogarini, n. 13.

Quando auctoritas unius sine ratione sit motivum prudens? Ibid.

Ad conscientie securitatem, satis, ut excludatur prudens de peccato formali, non de materiali, formido, n. 14. 15. 16.

N. 1.
Fogar.
Aristot.



ARGUIT 1. Fogar. disp. 3. part.

1. quia omne iudicium prudens debet esse verum, & moraliter saltem certum, ut patet ex Aristot. 6. Eth. cap. 3. dicente: Ea

quibus anima affirmando, aut negando verum dicit, sunt quinque, Ars, Scientia, Prudentia, Sapientia, Intellectus; nam existimatione, &

opinionem fieri potest, ut mentiamur. Idem sentit C. Caic. Caietanus, M. Merc. Card. de Laureâ, & C. Laur. alij; eam enim prudentia sit recta ratio, certum est.

Tom. III.

tificare debet de honestate objecti, & actus: sed non omnis probabilior est vera, & nulla est certa: ergo nulla est iudicium prudens.

Confirmat à n. 29. contra P. Thyrsi. quia tantum abest, ut iudicium probabilis stans pro libertate sit prudens, quin est subjective, & objective imprudens: subjective, quia probabilis licitum, est probabiliter non licitum: ergo periculosum: objective, quia illud volens non potest non formidare prudentar de non licentiâ. Nec dici potest, quod ratio gravis pro non licentiâ, collata cum graviore

contemnatur prudenter ut debilis; nam non potest non causare aliquem in intellectu effectum, eo modo, quo pondus minus grave descensum gravioris retardat. Rursus nequit intellectus iudicare absolute verum id, contra quod grave adest pro falsitate motivum. Denum iudicium probabilis de licentiâ, etsi daretur esse prudens, non potest esse ultimum conscientie dictamen, quia hoc esse debet vel metaphysice certum juxta P. Teril. vel moraliter saltem, ut alii omnes.

Respondeo confundi certitudinem veritatis ethicæ cum certitudine veritatis logicæ. Dixi supra ad nauseam, veritatem logicam esse conformitatem iudicii cum objecto ut est in re; ethicam esse conformitatem iudicii, & objecti, ut ab eo propositi, cum regulis morum. Dixi quoque saepius alibi, quod ad honeste formaliter operandum necessaria non sit certitudo moralis de veritate logicâ, seu de honestate materiali objecti ut est in re, sed satis certitudo moralis de veritate ethicâ, seu de honestate formali, & materiali objecti, ut est sub tali iudicio, cum regulis morum. Totum hoc approbat Fogarini, etsi sui oblitus, ut contra nos arguat, nam disp. 3. part. 1. n. 23. & 56. part. 3. a n. 161. certitudinem veritatis logicæ distinguit à certitudine veritatis ethicæ, & ait, quod ut recta ratio sit iudicium prudens, necesse non sit, ut sit logicè vera, & certa, sed satis, ut sit ethicè, & practicè certa, & vera, seu certa sit de conformitate sui, & objecti, ut à ratione representati, cum regulis morum. Hæc à nullo negari possunt, cum certum ex Alex. VIII. sit licitum sequi probabilissimam; sed hæc est prudens, & satis ad operandum, etsi esse possit logicè falsa: ergo

Ll

ad ju.

ad iudicium prudens necessarium non est veritas logica. Rursus, illicitum est sequi tenuiter probabilem; sed hæc potest esse logicè vera, etsi sit imprudens: ergo ad iudicium imprudens necessaria non est falsitas logica. Cum hæc ita sint, qualiter Fogarinus negat, quod probabilis, immò probabilior, quia esse potest logicè falsa, sit iudicium prudens? Est enim, quia cuilibet iudicio certo probabilis inest veritas ethica; quodlibet enim ex gravi fundamento conformatur se, & objectum, ut sub eo est, cum regulis morum.

N. 4. Addo sibi contradicere; nam *disp. 3. part. 1. n. 23. & part. 3. l. c.* ait, quod ad iudicium prudens, satis sit, ut sit ethice verum; & tamen *disp. 3. part. 1. n. 9.* negat, quod iudicium Jacobi, etsi illi moraliter certum, quod Lia esset Rachel sua uxor, fuerit prudens, quia logicè falsum. Rursus, duo in Jacobo iudicia distinguit, unum moraliter certum, quod negat fuisse prudens, quia logicè falsum; aliud practicum, *Licet accedere ad mulierem certo mihi proposuit, ut meam*; quod ait fuisse rectum, verum, & prudens. Sed non capio, tum quia hoc ultimum practicum iudicium fundatur in primo logicè falso; ergo si hoc, *Lia est mea uxor*, quia logicè falsum, non est prudens, nec ultimum, quia logicè falsum, erit prudens; vel si hoc ultimum, etsi logicè falsum, est prudens, etiam primum speculativum, etsi logicè falsum, fuit prudens; alias dicendum erit alterutrum è T. T. contradicentibus, etsi propria foret cuilibet moraliter certa, imprudenter opinatum: ergo ad iudicium prudens, nec veritas logica, nec ejus certitudo est necessaria.

N. 5. In formâ dico omnem certò probabilem esse ethice, & prudentialiter veram; quia est certò ex suâ naturâ conformis objecto, non quidem ut est in re, sed ut est sub iudicio certò probabili cum regulis morum, etsi non omnis sit logicè vera, nec ulla sit certa de hac veritate logicâ.

N. 6. Dices: Nullum iudicium, etsi probabilius, est moraliter certum de honestate objecti: ergo nullum est prudens. Distinguo: de honestate objecti ut est in se, concedo; de honestate formali, nego antecedens, & consequentiam. Ut iudicium certò probabile sit certò prudens, non est necesse, ut sit certum de honestate materiali, quin hoc ipso quod sit tâtum speculativè probabilius de illâ, eo ipso nequit esse speculativè certum de eadem; est tamen per se ipsum certum de honestate formali, quatenus ipsum iudicium certò probabile, & honestas objectiva, ut est sub eo iudicio, est certò conformis regulis morum.

Sane obligare ne quis operetur nisi sub iudicio moraliter certo logicè de honestate materiali, est obligare ad certitudinem inter incerta impossibilem, nisi certitudo moralis spurie fumatur: etenim stricta certitudo moralis est illa, quæ non tantum nititur gravi fundamento, sed quæ nullum certo probabile fundamentum contra se habet, ut constat inductione iudiciorum, quæ ab omnibus vocantur moraliter certa; ideo enim iudicium de proprio baptismo, de prole legitimitate, de Hostiæ expolitæ consecratione dicuntur moraliter certa, quia nullum contra se grave fundamentum habent; quod si haberent, non essent moraliter certa: sed nulla opinio valde inter T. T. controversa est talis, nam habet contra se graves rationes, & DD. ergo nulla talis (nisi Fogarinus velit omnem suam opinionem esse sibi ita certam, ac proprius baptisimus) dici potest moraliter logicè certa. Profectò non esset moraliter certus de suo baptismo, si contra illum starent tot viri fide digni, quot qualibet opinio habet Theologos contra se, quotus res est de re inter T. T. incerta.

Ad confirm. dico, quod si Moderni Probabilioristæ, P. D. Thyrius, P. Muncius, P. Palanco, & alii convenirent, ut par est, tum cum Tutoriis, quam cum Probabilibus (quos utroque impugnant) in explicatione terminorum, *probabile, probabilius, & moraliter certum*, vel essent Tutoriæ, seu Certitudinis obligantes, ne quis sequatur minus tutam, nisi sit moraliter certa; vel essent Probabilistæ deobligantes à tutori, etsi probabiliori: etenim vel distinguunt probabilis à moraliter certo, & minus probabile à non probabili, vel non? Si non distinguunt; ergo dum docent licere tantum minus tutam, cum est probabilior, docent eam licere, cum est moraliter certa; & tunc sunt Tutoriæ, immò sunt Probabilistæ, omnes enim docent, quod si minus tuta sit moraliter certa, & operandum sit, hæc sequenda sit, non autem tutior, quia tunc non est probabilis, nec obligare potest. Si distinguunt, inaniter Probabilistæ impugnant confundendo minus probabile cum non probabili, & probabilis cum moraliter certo.

Perpendat Lector, quod hi Probabilioristæ eos terminos confundentes nequeunt Probabilistæ discernentes minus probabile à non probabili, & probabilis à moraliter certo. Rursus iidem nequeunt Probabilistæ impugnare, nisi fiant Certitudinistæ, & confundant minus probabile cum non probabili, & probabilis cum moraliter certo. Quare

Quare retento discrimine inter probabilis, & moraliter certum, quod illud non excludit minorem probabilitatem, hoc excludit, rectè Fogarinus impugnat P. Thyrsium, quod non liceat sequi probabiliorem, si minus probabilis manet probabilis. Quia verò P. Thyrsius confundit probabilis cum moraliter certo, & negat minus probabilem, stante probabiliori, manere probabilem, ideo non offenditur ab argumento Fogarini.

N. 10. At quia idem argumentum contra nos fieri potest, qui cum ferè omnibus T. T. discernimus minus probabile à non probabili, & probabilis à moraliter certo, ideo dico omnem magis, aut minus probabilem esse subjective, & objective prudentem: subjective, quia est intransitive per se ipsam certò prudens; objective, quia maior, aut minor ejus probabilitas supponitur certa, nam si talis non sit, eam sequi non licet, ut dixi *disp. 18. sect. 3.* Nec obstat, quod alterutra sit falsa, & possim prudenter formidare de non licentiâ. Nam illud periculum, & formido peccati materialis prudenter negatur, nec possibilis est simultas duplicis iudicii probabilis. Ad reliqua dico me sæpe ostendisse, quod ad prudentiam necessaria non sit certitudo moralis de veritate logicâ, alias nulla speculative certa moraliter erit certò prudens, quia esse potest logicè falsa.

N. 11. Porro Fogarinus *n. 48.* immeritò negat, quod omnis opinio sit incerta, quia probabilissima, inquit, est certa. Sed contra, tum quia si aegre fert, quod P. Thyrsius confundat probabilis, cur non & ego, quod probabilissimum confundat cum moraliter certo? Tum quia dum ait probabilissimam esse certam, vel vult omnem esse logicè verâ; & hoc non, quia plures sunt logicè falsæ, saltem juxta ejus doctrinam, quod nemo sequatur opinionem, nisi sit ei moraliter certa; ergo alterutra ex T. T. contradicentibus erit logicè falsa. Addo, quod certitudo, seu infallibilis cum veritate connexio, nõ nisi ab evidentiâ, aut à fide Divinâ oriatur. Vel vult omnem probabilissimam esse certam de veritate practicâ; hæc autem omni certò probabili convenit.

N. 12. Dices 1. à motivo maiori stante pro non licentiâ prudentem ingeri formidinem de non licentiâ; ergo de veritate practicâ. Sed hoc unice probat, me posse, non autem me actu prudenter formidare; quin implicat, ut cum iudicio, licet, stet, non licet. Addo, quod accedente saltem hoc principio reflexo, *Nulla datur lex vetans aliam certò probabiliter honestam*, ea prudens de non honestate materiali formido excutitur.

Tom. III.

Vellem maiorem in docto Fogarino coherentiam. Si enim *disp. 3. part. 1. n. 35. ait, 13.* propriè probabile esse, quod omnibus, aut sapientibus videtur verum; & *n. 52. ait, quod ratio valida sit motivum veræ probabilitatis, est enim apta mentem sapientum ad sui assensum movere; & n. 53. quod ratio valida cum autoritate unius Doctoris, et si contra alios sit verè probabilitatis motivum; hoc enim modo, inquit, plura facta sunt probabilia: non ita autoritas unius sine validâ ratione; quia tunc nullam fidem meretur; quod si autoritas unius ad sit sine ratione, & non ad sit alii oppositi, ea sola autoritas erit motivum grave, ut constat inductione; & ideo idiotæ fidunt Parocho, quia nullum habent, qui oppositum testatur. Si hæc ita sunt, rogo, qualiter doceat, quod nullum iudicium sit prudens, nisi sit logicè verum? si enim verè probabile est, quod à sapientibus iudicatur verum; rursus si, juxta illum, verè probabile differt à moraliter certo, eo ipso datur iudicium prudens, quod non est logicè moraliter certum, nempe iudicium verè probabile: ergo non est necessaria ad prudens iudicium moralis certitudo logica. Immo si motivum grave est, quod est aptum movere sapientes ad sui assensum, nec necesse est, ut sit moraliter certum, nam autoritas unius, ut ait, cum ratione gravi, si flet contra alios, si non, satis est ad veram probabilitatem, seu ad iudicium prudens, quomodo deinde asserit, quod nullum iudicium sit prudens, nisi sit moraliter certum?*

Dices 2. *n. 67.* quod licet iudicium certò N. probabile nitatur gravi fundamento, sit tamen reprehensibile, quia enuntiat sine formidine honestatem objecti, quam pro securitate conscientie enuntiare debet.

Sed nego quod ad conscientie securitatem N. necesse sit, ut iudicium sine omni formidine ne proponat honestatem, (alias nec probabilissima satis erit, cum ei quoque insit formido saltem radicalis: quin sæpe ostendi, quod ut quis honestè operetur, necessaria non sit certitudo de honestate materiali objecti, ut est in re, seu certitudo speculativa, sed satis practica, seu quod iudicium, & ejus objectum sint conformia regulis morum; hæc autem inest cuique iudicio practico certò probabili. Dein sibi contradicit: si enim minus probabile, stante probabiliori, ut asserit, manet verè probabile; & juxta illum verè probabile est, quod potest movere sapientem ad assensum, utique prudentem, eo ipso ut iudicium sit prudens, necesse non est, ut sit certum de veritate logicâ; vel si hoc est necesse, negare debet, quod minus

Lij proba-

probabile, stante probabiliori, maneat verè probabile.

N. Dices 3. ex n. 83. quòd iudicium probabile sit quidem rationabile, non tamen recta ratio, quia hæc excludere debet omnem pro non licentiâ probabilitatem; sed iudicium probabile hanc non excludit: ergo.

Fogat. Sed contra 1. quia si iudicio minùs probabili, stante objectivâ maiori pro opposito probabilitate, concedit, quòd sit rationabile, quòd sit ex motivo gravi, quòd sit sapiente dignum, ignoro, cur ei iudicio prudentiam neget. Secundò, vel loquitur de certitudine veritatis logicæ, hæc autem nec est de essentiâ prudentiæ, nec ad operandum necessaria, & circa objectum, cuius honestas inter T.T. est valde dubia, vix est possibilis, & erit, ut sæpe dixi, certitudo affectiva, seu voluntatis, non intellectus: vel de certitudine veritatis practicæ, hæc autem inest iudicio certò rationabili de honestate. Rursus vel loquitur de probabilitate objectivâ, vel de formali? Si de formali, ex gr. licet tunc hoc iudicium certò probabile de honestate excludit oppositum probabile, *Non licet*. Si de objectivâ; iudicium subiectivè probabile, *Licet*, nō excludit probabile motivum oppositum, nam minùs probabile, stante motivo probabiliori, manet juxta Fogarinum verè probabile. In formâ nego, quòd recta ratio esse debeat iudicium moraliter certum de honestate objectivâ, satis ut sit certò probabile de objectivâ, & sit certum de honestate formali, ut est omnis certò probabilis.

S. II.

Quia solum iudicium, quod omnem probabilem malitia cognitionem excludit, excusat à peccato.

SUMMARIUM.

Negat per iudicium etsi probabilius excludi omnem probabilem peccati cognitionem, n. 17.

Confundit similitudinem probabilitatis, quam admittit, cum probabilitate similitudinis, qua implicat, n. 18. 19.

Ignorantia insita cuique certò probabili est invincibilis de veritate logicâ, seu materiali objecti, n. 20.

Non omnis propria dici potest moraliter certa, n. 21. 22. 23.

Ignorantia veri non vincitur à probabilitate, aut morali certitudine, n. 21. ad 28.

Ait quòd ignorantia insita opinioni probabilis excludat certam, non incertam peccati cognitionem, n. 25.

Solvo, ibid.

Arguit ex hac damnata ab Alex. VIII. quòd ignorantia invincibilis non excuset à peccato formali, n. 26.

Papa unice definit, ignorantiam invincibilem excusare, n. 27.

An verò hac constitatur per solam carentiam iudicii certi, an etiam per carentiam incerti, nil definit, ibid.

Ignorantia excusans est carentia solius iudicii certi de peccato, ibid.

Probabiliter iudicans non dari legem, certè prudentialiter iudicat non dari, n. 28.

Nego quòd solvens rationes oppositas sit certus de sue opinionis veritate, ut vult Fogarinus, n. 29.

Arguit 2. disp. 3. part. 2. num. 152. quia N. nullum iudicium, etsi probabilius, excludit omnem probabilem peccati cognitionem, sed solum certam; ergo hoc tantum, non autem probabilius, excusat à peccato. Antecedens patet ex conscientia invincibiliter erroneâ, quæ quia nullam nequidem probabilem malitiæ cognitionem admittit, adeoque quia est de non peccato moraliter certa, ideo excusat à peccato: ergo sola conscientia moraliter certa de non peccato excusat à peccato.

Sed si argumentum tenet, dicam, quòd N. sola evidentia non peccati, non autem error invincibilis excuset; nam ita arguo: Ideo evidentia non peccati excusat ab illo, quia ei evidentia inest veritas logica non peccati; ergo cum hæc non inest conscientia invincibiliter falsæ, quin error ei inest, talis conscientia non excusabit à peccato. Ea nullitas argumenti, quod unicam causam peccato excusantem vult esse evidentiam, cum tamen sit etiam certitudo moralis de non errore logico insita conscientie logicæ falsæ; ergo etiam causa a peccato excusans esse poterit certo prudens de non peccato conscientia, qualis est omnis practica opinio certò probabilis de non peccato.

Dein confundit similitudinem probabilitatis, quam admittit, cum probabilitate similitudinis impossibili, quasi verò cum hoc iudicio certò probabili, *Licet*, stet hoc aliud subiectivè probabile, *Non licet*. Rursus constituit subiectivam, seu formalem probabilitatem cum objectivâ, quasi verò cum hoc iudicio subiectivè probabili, *Licet*, stare nequeat hoc reflexum certum de objectivâ probabilitate non licentiæ, *Certò probabile est non licere*: etsi ergo iudicium subiectivè probabile de non peccato conveniat cum moraliter certo de non peccato, quod utrumque oppositum de peccato iudicium excludit.